

Toespraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer, mr. Yvonne E.M.A. Timmerman-Buck, voor het European Parliament for Students, 2 november 2006, provinciehuis Zuid-Holland

Beste collega's,

Voor de derde maal ben ik gevraagd een bijdrage te willen leveren aan het *European Parliament for Students*. Elk jaar weer neem ik uw uitnodiging graag aan omdat ik overtuigd ben door het belang van uw activiteiten. De Europese belangstelling van jonge mensen én hun creativiteit is van wezenlijke betekenis voor onze gezamenlijke Europese toekomst. De stichting Student Forum for European Affairs (de SFEA) draagt hieraan bij. De stichting is temeer overtuigend in haar bestaan omdat deze niet alleen vóór jonge academici is opgericht maar ook dóór jonge academici. Meer jeugdige betrokkenheid dan met een formule als deze kunnen wij ons als volksvertegenwoordigers in het Nederlandse parlement niet wensen.

Uw stichting heeft als oogmerk dat de studenten van nu de Europese beleidsmakers en maatschappelijke richtinggevers van de toekomst zijn. Daar sluit ik mij volledig bij aan. U bent er bovendien in geslaagd, in slechts drie dagen, voorstellen te presenteren waar politici veelal enkele jaren voor nodig hebben, áls zij al tot een besluit hebben kunnen komen. Dat belooft veel voor uw toekomst als beleidsmakers en als richtinggevers. Van minstens even groot belang is, dat dit tevens volop hoop biedt en perspectief geeft aan onze gezamenlijk Europese toekomst.

U heeft mij gevraagd vandaag enkele woorden te wijden aan het overkoepelend thema van uw conferentie: 'De toekomst van Europa, hoe ziet ons Europa eruit?' Als ik dit thema leg naast de commissies die de afgelopen dagen hebben vergaderd, dan constateer ik dat U zich de afgelopen dagen bezig heeft gehouden met de belangrijkste uitdaging waar de EU op dit moment mee wordt geconfronteerd. Gaan verdieping en verbreding hand in hand of wordt het verdieping versus verbreding? Quo vadis Europa?

Collega parlementariërs,

In 2000, bij de voorbereidingen op het Europese Verdrag van Nice, werd afgesproken dat de Unie voorbereid moest worden op een uitbreiding met tien nieuwe lidstaten. Verdieping van de Europese samenwerking was nodig om de verbreding in goede banen te kunnen leiden. De spelregels van de EU moesten aangepast worden. Immers, efficiënte samenwerking met 25 landen vergt een andere aanpak dan samenwerking met slechts 10 landen. Het was de eerste maal in de Europese geschiedenis dat de koppeling tussen verdieping en verbreding zo expliciet werd gemaakt.

De Europese regeringsleiders slaagden er in Nice echter niet in om de spelregels te veranderen. Als oplossing voor dit probleem werd besloten een Conventie bijeen te roepen. De Conventie moest onderzoeken welke regels verandering behoeven opdat de succesvolle samenwerking, na de uitbreiding, niet in gevaar zou komen. Belangrijk was dat in de Conventie door een unieke brede vertegenwoordiging van verschillende landen en instellingen gesproken werd over onze gezamenlijke Europese toekomst.

U weet dat het resultaat van deze Conventie de eerste versie was van het Europees grondwettelijk verdrag, in de wandeling de Europese Grondwet genoemd. Het was daarna aan de Europese regeringsleiders om de "puntjes op de i" te zetten. De daarvoor in het leven geroepen Intergouvernementele Conferentie begon in oktober 2003 en werd uiteindelijk afgerond in juli van 2004. Ondertussen waren per 1 januari 2004, tien nieuwe landen tot de EU toegetreden. Geconcludeerd kan worden, dat de verdieping van de EU hand in hand ging

met de verbreding. De stelling kan echter ook verdedigd worden, dat reeds op dat moment de eerste scheurtjes zichtbaar werden in het verbond van verdieping en verbreding. Ruim vier jaar was nodig om de spelregels van de EU te veranderen. De uitbreidingsonderhandelingen waren ondertussen gewoon doorgegaan. Midden 2004 moest de EU dan ook voorbereid worden op een situatie die feitelijk al werkelijkheid was.

Nu zijn we enkele jaren verder. U weet hoe de verdieping van de EU er voor staat. Na het Franse en Nederlandse referendum kennen we in Europa al anderhalf jaar een periode van reflectie en bezinning. Echt concrete voorstellen hebben het licht nog niet gezien. Tegelijk is wél de aanstaande toetreding van Roemenië en Bulgarije een feit. Deze twee landen zullen per 1 januari 2007 - zij het onder voorwaarden en onder streng toezicht – tot de EU toetreden. De Europese wachtkamer daarmee nog niet leeg. De toetredingsonderhandelingen met bijvoorbeeld Kroatië en Turkije zijn volop gaande. De verbreding van de EU gaat door. Nieuwe landen komen erbij, zonder dat de verdieping van de EU overtuigende vorderingen maakt.

Collega's, dit baart mij zorgen.

Begrijp mij niet verkeerd: belofte maakt schuld, en de moraliteit van deze vertrouwensregel maakt dat gedane beloftes aan kandidaat-lidstaten nagekomen moeten worden. Ik neem geen stelling in over de vraag of land A of land B wel of niet zou mogen toetreden. Ik onderstreep wél dat even serieuze als geloofwaardige pogingen moeten worden ondernomen om nieuwe spelregels voor de Unie te maken. De slagkracht, de democratie en het succes van de Europese samenwerking lopen gevaar. De dynamiek van het Europese proces is gestoeld op de koppeling van verbreding en verdieping: nieuwe lidstaten én institutionele hervormingen. Niet óf nieuwe lidstaten óf hervormingen.

We hebben de unieke mogelijkheid een veiligheidsgemeenschap te vormen die heel het Europese continent beslaat. We hebben de mogelijkheid om door middel van economische integratie de welvaart van alle Europese burgers te bevorderen. We mogen die kansen niet laten liggen. Als we er niet in zullen slagen onze Europese spelregels aan te passen, laten we helaas deze kans te zeer onbenut.

De Duitse regering, die in januari het EU-voorzitterschap zal overnemen van Finland, heeft aangekondigd te willen praten over de toekomst van de Europese Grondwet. De voorzitter van de Europese Commissie, de heer Barroso heeft daarbij expliciet de koppeling tussen verbreding en verdieping aangehaald. Hij zei dat nieuwe spelregels een zogenaemde "conditio sine qua non" zijn voor een nieuwe uitbreidingsronde. Barroso heeft hardop uitgesproken wat velen denken, maar door te weinigen wordt verkondigd.

Wat kunnen wij nu hieraan doen? Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat verdieping en verbreding weer hand in hand gaan? Op regeringsniveau wordt immers onderhandeld over institutionele hervormingen. Nu juist in Nederland, is het Europese grondwettelijk verdrag middels een referendum verworpen.

We dromen er allemaal wel eens van de wereld in één dag te verbeteren. Ook ik, vaak genoeg. Maar het daadwerkelijk doen uitkomen van dromen, het metterdaad verwezenlijken van idealen vergt realiteitsbesef. Dat besef leidt tot de wetenschap dat vele, vele kleine stapjes nodig zijn en vooral: vasthoudendheid en doorzettingsvermogen.

Op 22 november aanstaande zijn in Nederland de verkiezingen. Ook u mag stemmen. In Europa worden onze verkiezingsperikelen met veel interesse gevolgd. Het lijkt erop dat in de EU meer interesse bestaat voor onze verkiezingen, dan wij in onze verkiezingen tonen voor de EU. Het getuigt van een kortzichtige politieke rationaliteit, dat in de campagnes en debatten tot nu toe zo weinig aandacht wordt besteed aan de toekomst van Europa. De

verkiezingen zijn immers niet alleen een uitgelezen mogelijkheid om de Europese bewustwording bij burgers te bevorderen, Nederland heeft Europa nodig. Wie de mogelijk onomkeerbare milieuvervuiling, de opkomst van economische giganten als China en Japan, de verscheidenheid én complexiteit van culturele en religieuze diversiteit – om maar een paar voorbeelden te noemen – tot zich laat doordringen, moet de neiging weerstaan om de campagnes en debatten tot nu toe niet als navelstaarderij te beschouwen.

Europese bewustwording, het is geen luxe, het is noodzaak. Zoals uw stichting ook stelt: bewustzijn van en inzicht in Europese ontwikkelingen vormen de basis voor begrip voor en betrokkenheid bij de Europese zaak. Op uw website gaat u nog verder. U zegt dat het bevorderen van de Europese bewustwording praktische invulling geeft aan de breedgedragen wens van overheid en universiteiten. Daarmee slaat u de spijker op de kop.

De afgelopen maanden hebben uitgewezen dat het vinden van deze adequate praktische invulling moeilijk is. De kleine stapjes die gezet worden op de weg naar meer bewustwording vormen desalniettemin samen het groter geheel. Dat mogen we niet vergeten. Nogmaals, realiteitsbesef maakt dat dromen waar kunnen worden en idealen verwezenlijkt. We mogen, moeten zelfs grootse plannen hebben, maar vaak kan de weg daar naar toe niet anders zijn dan een van kleine stappen. Uw Model European Parliament draagt zonder enige twijfel bij aan dat zo wenselijke groter geheel.

Als Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal kan ik niet voorbijgaan aan de praktische invulling van de Kamer om Europese bewustwording en betrokkenheid te bevorderen. Ik wil u dan ook graag beknopt op de hoogte stellen van twee recente initiatieven. Allereerst het voorstel dat de EU óf de EG zo snel mogelijk moet toetreden tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dit Eerste Kamervoorstel wordt nu op nationaal en op Europees niveau besproken.

Criticasters zeggen dat het geen goed voorstel is, geplukt uit de Europese Grondwet. De Eerste Kamer is het daar niet mee eens. Het is ten eerste een te belangrijk voorstel om af te wachten wat de toekomst van het Europees grondwettelijk verdrag zal zijn. Ten tweede bestaat het voorstel als sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw, nog voordat gesproken werd over een Europese Grondwet. Toetreding tot het EVRM wordt gesteund door vóór- en tegenstanders van deze Grondwet. Hopelijk draagt de Eerste Kamer met dit voorstel bij aan het doorbreken van de Europese en toch ook nationale impasse.

Het tweede initiatief van de Eerste Kamer om Europese bewustwording te vergroten is de intensieve parlementaire behandeling van alle Europese voorstellen. Elk voorstel wordt door een commissie bestudeerd. Daarmee wordt ook de betrokkenheid bij Europa van alle Kamerleden bevorderd. Het is taak op het Binnenhof alle Kamerbewoners ervan te overtuigen dat Europese voorstellen direct raken aan de werkterreinen van de vakcommissies.

Ik maak in dit verband graag gewag van een interessante en bemoedigende ontwikkeling, namelijk die waarin de parlementen van de lidstaten van de Europese Unie onderling veel indringender met elkaar communiceren over Europese aangelegenheden dan een aantal jaren geleden. Wat wél en niet op de Europese agenda hoort te staan, wordt daardoor geleidelijk aan meer een zaak van interparlementaire afstemming. Langs deze weg kan meer duidelijkheid ontstaan over de vraag welke onderwerpen wél en welke onderwerpen géén bemoeienis van de Europese instellingen behoeven. Het draagvlak voor wat de lidstaten wél Europees willen regelen, kan daardoor ook groter worden.

Voor de betrokkenheid van de burgers heeft de Eerste Kamer haar eigen Europese website: www.europapooort.nl, die –zeg ik met gepaste trots- van meet af aan hogelijk gewaardeerd is door bijvoorbeeld ook leden uit het Europees parlement. Op deze website zijn de Europese

dossiers terug te vinden en de behandeling van het voorstel in de Eerste Kamer en in Europa. Ik nodig u hierbij uit eens een kijkje op de site te nemen. U kunt daar reageren op de Europese voorstellen, maar natuurlijk ook een goede gedachte lanceren voor de Kamerleden om bij te dragen aan de bewustwording en betrokkenheid.

Ik had u gezegd slechts twee initiatieven te zullen noemen. Ik heb voor u echter nog een derde: een echte primeur. U bent dus de eerste die hiervan in kennis wordt gesteld. Zoals u weet heeft in maart van het volgend jaar de “viering vijftig jaar Europese Verdragen” plaats. De commissie Europese Samenwerkingsorganisaties van de Eerste Kamer heeft besloten daaraan bij te dragen: een eigen Kamerinitiatief met een educatieve inslag. Het is voor mij extra bijzonder u de primeur te geven, omdat het zeer goed mogelijk is dat ik u in het voorjaar weer terug zie. De Eerste Kamer zal namelijk de universiteiten vragen studentendelegaties af te vaardigen voor een debat met Eerste Kamerleden over de vraag wat de toekomst van de Europese Unie moet zijn.

Leden van het Europees Parlement,

Ik spreek nogmaals mijn complimenten uit over uw activiteiten gedurende de afgelopen dagen. U heeft zich succesvol gebogen over de Europese uitdaging van de verdieping en de verbreding. Daarmee draagt u bij aan de zo broodnodige Europese bewustwording en betrokkenheid. Dat lost als zodanig niet alle Europese vraagstukken op, maar is wél een noodzakelijke voorwaarde daartoe. En wie klein begint, kan groots eindigen.

Wees ervan verzekerd dat ook de Eerste Kamer de hoop vestigt op de jeugd, op u. Vanuit dat perspectiefvol gegeven zou mijn antwoord op de vraag: ‘De toekomst van Europa, hoe ziet ons Europa eruit?’ zijn dat ik van ganser harte hoop u terug te zien in ons Europa.

Dank u wel.